

૧૬૩૨

(નવિન.)

વૃષભાન આસ્વાન

ગાયનરૂપી (ઓપેરા.)

રચનાર-ગોધા નિવાસી.

નવાનીશંકરવિ.નરોત્તમ દિવેદિ

પ્રતો ૧૫૦૦.

દોહરો.

જેમાં કૃષ્ણ ચરિત્રનું, કીર્તિ છે શુભ માન;
વાંચો પૂરણ પ્રેમથી, આ “વૃષભાનાસ્વાન.”

(સર્વે પ્રકારના હક્ક રચનારે પોતાના સ્વા-
ધીનમાં રાખ્યા છે.)

સંવત ૧૯૩૮ સન ૧૯૮૨.

દિગ્ગમત ૪ ચાર આના.

(નવિન.)

વૃષભાન આરવ્યાન.

ગાયનરૂપી (ઓપેરા.)

રચનાર-ગોધા નિવાસી.

નવાનીશંકરવિ.નરોત્તમ દ્વિવેદિ

પ્રત્યે ૧૫૦૦.

દોહરો.

તેમાં કૃષ્ણ ચરિત્રનું, કીધું છે શુભ ગાન;
વાંચો પૂરણ પ્રેમથી, આ “વૃષભાનાખ્યાન.”

(સર્વે પ્રકારના હક્ક રચનારે પોતાના સ્વા-
ધીનમાં રાખ્યા છે.)

સંવત ૧૯૩૮ સન ૧૮૮૨.

કિંમત ૪ ચાર આના.

૧૬૩૨

૧૬૩૨

અમદાવાદ.

મામાની હવેલી મધ્યે યુનાઇટેડ પ્રીન્ટીંગ અને
નં. ૦ એ. કંપની "લિમિટેડ"ના પ્રેસમાં
રણછોડલાલ ગંગારામે છાપ્યું.

अर्पण पत्रिका.

रा. रा. देसाई हरीप्रसाद
संतोषराम. जस्टिस्
आव्धि पीस.

१९६५

(प्रहर्षणीय छंद.)

श्रीमंताइ अति छतां निराभिमानी,
शुद्धांतःकरण समागमेच्छु ज्ञानी;
सत्कार्यो पर उपकार आदि प्रीते,
उत्साही थइ करनार रुडि रीते. १
सद्ज्ञाती वडनगराख्य नागरीना,
श्रेष्ठाभूषण शुभ इच्छु देशियोना;

छे नै क्रोध बाळि विरोध को प्रसंगे,
वृत्ति शांत अति सदा उमंग अंगे.२
सत्कीर्त्ति स्थळ सहुमां रहीछ गाजी,
थै राज्याधिप सरकार जेथि राजी;
आपीछे अतिशय आपने वखाणी,
“जस्टिम्आवधिपीस” मुपादियोग्यजाणी
अत्यौदार्यपणुँ सदाय सभ्यताई,
देसई सुगुणि हरीप्रसाद भाई;
आस्था ईश्वर प्राति पूर्ण छे तमारी,
माटे अर्पण करुँ ग्रंथ योग्य धारी.४

भवानीशंकर वि० नरोत्तम.

द्विवेदि.

પ્રસ્તાવના.

આ નાહાનું પણ મનોરંજક પુસ્તક છે માહારી અલ્પમત્તા પ્રમાણે રચેલું છે. અને જાહેર લખનાર તરીકે આ પુસ્તક બાહાર પાડવાનું પણ આ માહારું પ્રથમ પ્રયત્ન છે. આ પુસ્તક પ્રથમ ગદ્યપદ્યાત્મક નાટક રૂપે રચવાની શીરૂઆત કરી હતી પરંતુ પ્રતિદિન ગાયનનો શોખ વૃદ્ધિ પામતો જોઈ માહારા કેટલા એક મિત્રોએ આ પુસ્તક “ઓપેરા”ની માફક તમામ ગાયનતા આકારમાં બાહાર પાડવા સુચના કર્યાથી તેમ કરવાનું કુરસ્ત ધારેલું છે.

આ પુસ્તકની અંદર જે ગાયનો દાખલ કરેલાં છે, તે તાલ સુરમાં ગવાઈ શકાય તેવાં છે. આવાં ગાયનો રચવામાં સારી પેઠે કુશળતાને પામેલા વિદ્વાન માણસોનામાં પણ કોઈ વખત દોષ રહી જાય છે. તો હું એક ઉછરતો માણસ છું, વળી આ માહારો પ્રથમ યત્ન છે. તેથી આ પુસ્તકમાં ઘણા દોષ રહેલ હશે તે સુત્ર વાંચનાર ગ્રહસ્થો સુધારીને વાંચવાની કૃપા કરશે એવી આશા રાખું છું.

આ પુસ્તકનો ઉપયોગ શ્રીમંત તથા ગરીબ સરખી રીતે કરીશકે એટલા માટે કિંમત ઘણી ઓછી રાખી છે અને હું ઉમેદ રાખું છું કે—સર્વ સદ્ગ્રહસ્થો તરફથી આ માહારા

પ્રથમ યજ્ઞને ઉત્તેજન આપવા સારૂ સારીરીતિ આશ્રય મળશે જોથી માહારી પાસેનાં બીજાં કાવ્ય શાસ્ત્રના નિયમ પ્રમાણે બનાવેલાં પુસ્તકો બાહાર પાડવાની હિંમત મને પ્રાપ્ત થાય.

છેવટે આ પ્રસ્તાવના બંધ કરતી વખતે માહારે જણાવવું જોઈએ કે—મેહેરબાન રા. રા. દેસાઈ હરીપ્રસાદ સંતોષરામના ઉમદા આશ્રયથી આ પુસ્તક બાહાર પાડવામાં આવે છે, તેથી તેઓ મહેરબાનનો તેમજ જોઓ મને સલાહ આપવામાં હર્ષ ધરાવતા, તેમનો હું ધણો આભારી થયેલો છું.

ગોષા.	}	મવાનીશંકર વે. નરોત્તમ
તા. ૨૩-૩-૮૨ ઇસ્વી.		દિવેદિ.

આસ્વાન સાર.

લાવણી.

(આ કુદરતના કરનાર ખસકતા સ્વામી—એ રાહ)

સહુ સન્નન સદ્વૃત્તાંત શુભો દઠ મિત્તે,
સંક્ષેપ કરી કેહું સાર પ્રથમથી પ્રીતિ;
શ્રી કૃષ્ણ ચરાવા ગયેલ ગાયો વનમાં,
ત્યાં વિચાર ઉપજ્યો એક *હરીના મનમાં.
“અરસાનામાં વૃષભાન બલો છે રાજ,
ત્યાં જવું જરૂર બનિ બેશ યોગિ મા'રાજ;
તે'ની પુત્રી રાધિકાજીં વરવા મારે”.
પરબાર્યા પ્રબુજી ગયા પુરીની વાટે.
ત્યાં જઈ અમાઓ જોગ ભાગ ભાગવવા,
પણ દિધી ન પુકિત કશીજ કો'ને કળવા;
પૂજન કરવા રાધિકા મુકયાં વૃષભાને,
ત્યાં અખર ચમત્કૃતિ તણી પડી રાધાને.
તે ગોષ્ઠી રાખી ગ્રુપ ઘેર ગ્રંથ જાળે,
પ્રભુ પુનરપિ મળવા પડ્યાંજ મુર્છિત થઇને;

*કૃષ્ણ.

(૯)

પડિ જરૂર તેથી વૃષભાનજી લાભ્યા યોગી,
કરિ અર્પણ પછિ રાધિકા કિધીજ નિરોગી.
યોગી કરિ એવું કામ સ્વરૂપ બદલાવી,
આભ્યા ગોકુળ ગૌધેનુ તમામ ચરાવી;
ત્યાં માતા પાસે બાળકપણ બતાવ્યું,
સંસાર તણું અજ્ઞાનપણુંજ જણાવ્યું.
છેવટ રાજાને જાણુ પડી જોગીની,
પછિ રહ્યો પુરો પસ્તાઈ થઈ ગમગીની;
કરિ જીવિયા સંકલ્પ દિધેલી પુત્રી,
તેથી પછિ સમજી તુર્ત લખી કુંકોત્રી.
વીવહિત્સવ વરતાઈ રહ્યો રૂડિ રીતે,
શ્રી કૃષ્ણ રાધિકા થયાં વિવાહિત પ્રીતે;
સર્વસ્થળ જ્ય જ્યકાર થયો જગમાંહી,
શ્રી કૃષ્ણ ચરિત્રનિ કથા ધરો મનમાંહી.
સર્વજ્ઞેશ્વરની આતી અમલકૃતિ બારી,
લીળાઓ નવે નિત કરે સ્વરૂપો ધારી;
છે રસથી બહુ બરપૂર ચરિત્ર મળેનું,
વિસ્તાર થકી વર્ણવીશ વર્ણન તેનું.

જો આપેલા છે તેજ વેશધારી યોગી, *વૃષભાને યોગીનિ
અર્પણ કરી એટલે તે યોગીયે રાધિકાને નિરોગી કરી.

વૃષજ્ઞાન આશ્વાન, ગાયનરૂપી (ઓપેરા.)

મંગલાચરણ. પ્રભુ પ્રાર્થના.

(આનંદ કંદ નું ઈશા અભિનંદન—એ રાહ.)

અધમ ઉદ્ધારણુ જય જગ કારણુ, તારણુ ^૧ભક્ત જનાર્તિ
 વિદારણુ.—ટેક.

^૨સર્વોત્કૃષ્ટ ^૩અમતકૃત્ય તહારાં,
^૪સર્વોત્તર સાનંદિત કરનારાં,— અધમ ઉદ્ધારણુ૦
 જય વિશ્વંભર ધમ્ધર ! આજે,
 સાઘ ^૫આરંભિત કાર્યમાં થાજે,—અધમ ઉદ્ધારણુ૦
 શુભ્ય ગતિ મતિ ^૬અધ્યક્ષ મારી,
 સુમતિ નું દે ^૭વિસ્ત્રાંતે શિવકારી,—અધમ ઉદ્ધારણુ૦
 ભક્ત બવાની ભાવિ તારી,
 *આરૂ અરિત રમે પાત્ર સારી,— અધમ ઉદ્ધારણુ૦

૧ ભક્તજનની પીડા (દુઃખ) નો નાશ કરનાર. ૨ સર્વથી મેષ્ટ.
 ૩ અમતકારીક કામો. ૪ સર્વના અંતરને આનંદમય કરનાર.
 ૫ આરંભિલું. ૬ થોડું બાણનાર. ૭ અરજ. * સુંદર.

પ્રવેશ ૧લો.

સ્થળ.—પરસાના પુરીમાં રાજ્ય વૃષભાનની સભા.

અનુચર.—

(કુમરો-કેરવોનો ચાકમાં—મેં તો રાહાભદ્રે)

હું ઢન ચલિયારે—એ રાહ.)

મહારાજ ! યોગીરાજ અબિ આયારે,

આસન અંગન આય બનાયા,

ખૈતહિ ધ્યાન લગાયારે,—મહારાજ ! યોગીરાજ૦ ટેક.

જી માયામે કધ્ધુ ન લગાવત,

આવત ઇંચ ગુન ગાયારે;

બહુતહિ અમસેં આયે બનસેં,

સ્નેહ અબી ન સુકાયારે,—મહારાજ ! યોગીરાજ૦

છોટિ જટાકે લટ સખ લટકે,

દગ ખુમ શૂર્ષ દિખાયારે;

આનંદ કંદકે રમ્ય બદન હે,

હે સુકુમારસિ કાયારે,— મહારાજ ! યોગીરાજ૦

છોટિસિ બયહે ખૈત બિનય હે,

બસ્ત્રકા લેપ લગાયા રે;

મૃગછાલા સો સ્કંધ ધરંકે,

કટિ આબૂપન લાયારે,— મહારાજ ! યોગીરાજ૦

રાજા.—(પ્રધાનને.) રાગ ઇંદ્રસભામાંનો.

(એક મેરા દિલદાર હે એક હે મેરી બન.—એ રાહ.)

ઓ પ્રધાનજી ! શુણો, સભા કરો ખરેખાસ;

ઝટ જયું જરૂર છે તપસ્વિજીનિ પાસ.

(સભા વિસર્જન થાય છે.)

પ્રવેશ ૨ જો.

સ્થળ—રાજ મહેલનો મુખ્ય ભાગ.

રાજા.—(યોગીરાજને વંદન કરી.)

(માતાજી મને મહેર કરો રાજ આપેરે.—એ રાહ.)

મા'રાજા ! આજ મા'રા પ્રત્યે મે'ર કરીરે.

ધન્યછે આ દેહિ ધરી,

કરી સાકૃદ્ય ખરી, મા'રાજા ! આજ મા'રા પ્રત્યે મે'ર કરીરે. ટેક.

અહો યોગી મા'રાજા, ભલે અંહિયાં બિરાજા;

મા'રૂં ધરે પાવન કીયું,

ફલભ દર્શન પ્રભુ દીધું,

સર્વે કારણ મુજ સોધ્યું, લીધું દુઃખ હરીરે. મા'રાજા ! આજ

જય તપસ્વિ ! નિર્વિકારીરે, છો સહુ જીવના મુખકારીરે;

શિતકાળે શિત જળભારી,

ઉનાળે અગ્નિ ધારી,

વર્ષામાં પડતું વારી, ધારી રો'છો શરૂરે, મા'રાજા ! આજ

યોગીજી ! શિ ઇચ્છા છેરે, કહો ઝટ જી મનમાંછિરે;

શેવક ઉભો છે આવી,
 માગો તે આપું લાવી,
 નહિ હોય તે પણ નિપજાવી, ગનેતેમ કરીરે, મા'રાજા! આજ
 માગો ભોજન મા'રાજારે, ખાસ્સાં જલેબી ખાજારે;
 લ્યો લે'ઝત બાથુદીની,
 પડખે પુરિ પડશૂદીની,
 લાડુ મગદળ આદીની, ધીની ઝામે તરીરે, મા'રાજા! આજ
 લેશો? લે'ઝત ગાંજનીરે, વિજ્યા માયા મળનીરે;
 આપું અમલિયાં ભાવે,
 લેતામાં લે'રજ આવે,
 માગો ચિજ જોજે કાપે, લાવે પ્રેમ ધરરે, મા'રાજા! આજ
 કરો રે'મ મા'રે ઘેર રે'વારે, કરશું શેવક સહુ શેવારે;
 મુજ ઈશ કરીને સ્થાપું,
 શરણે રહિ ચરણો માંપું,
 આસા કદિ નહિ ઉઠાપું, આપું વાણી ખરીરે, મા'રાજા! આજ

યોગીરાજ.--

(સાંભળ સાવહાની સાંભળ મારો વાત. અથવા—અરે લાલકરેવ ઈરતરક
 જલિદઆ—એ રાહ.)

સુનરે ઓ સુજાન સુનરે ખુખ્યાન!

ખંસું દિન રેત કાનનમેં મસ્તાન.

કરતા હું મેં અહાર બાપુકા ખિચાર,

ભોજન પાવતે ખી નાંહી રતીભાર.

धिसी पर रे'यी में नांही रे'यताहुं,
 अडी छुट्टि जके नंगलमेंसें लाहुं.
 आत्माहुं अर्पन करके रे'ता आनंद,
 रमरन परिश्रमका नां कछु ईद.
 मिलता गाहुं योगीहुं लोगी अहम्य,
 अगर रे'नां अशितमें होता किसयत्त.
 तिस अत्त होता मोहुं ओत संकष्ट,
 योग ध्यान ज्ञान निश्चे होव नष्ट.
 धिसीसे जिये अतका करके में त्याग,
 अरतीमें धरता नांहि रे क'यु पाग.

(राजा हुंमे कामका आ' उदर गेग नाम—अं गा.)

सुनये छुट्टिवंत राजनू! प्रसन्न हूं तुजपर;
 अनमेंसें आसन उठाके, आया तेरे धर.
 निष्कपटी धर्मताहि, हे साधुसें प्रीत;
 औसा उरमे जनकें, आया द्वार असीत.
 होजवे कल्याण तुमरा, बाल सखी अतलाव;
 मरन परस दर्शनार्थ अलही, ध्यानां होय सो लाव.
 अहुत प्रसन होके देताहुं, ले ले आसिरपाद;

(माथा उपर हाथ मुकेछे.)

अभी बला जाताहुं अनमें, रे'यनां दिल्में याद!

(सन्वर बवा आउछे.)

રાજા.—(પથવાડે જઈને) ગજલ.

(પરસે યહાં કોન ખુદાકે લિયે લાયા મુઝકું—એ રાહ.)

નહિં નહિં નહિં કૃપાનિધાન ! તૈયારી ન કરો,
પ્રભૂજી ! હું કહું પ્રણામ ધડી વિઆમ કરો.
સદા શેવક પ્રતી કૃપાળુ કૃપા કરવી જોઇએ,
યોગી મા'રાજને કદિ અવકૃપા ન ધરવી જોઇએ.

(યોગી સ્તુતિ સાંભળી પાછા વળ્યા એટલે રાજા તેમને આસન કરાવોને
પોતાના નોકરને બોલાવીને ફેરવે.)

(અરે લાલદેવ ઇસતરફ જલ્દીઆ.—એ રાહ.)

ક્યાં છે લાલાજી ! જલ્દિ, તું આંહી આવ !
જા જઈ રાણીને, બોલાવી લાવ !

લાલાજી.—(રાજાને નમન કરીને.)

(વેધ મેરા દિમદાર કે ગાંઠ મેરી જાન.—એ રાહ.)

આસા શિરપે મેં ઉડાકે જાતે હું સરકાર,
અલ્દિ મેં આસા બજાકે આતેહું કરાર.

(જાયઉ.)

પ્રવેશ ૩ જો.

સ્થળ.—રાણીનો ગેહલ, (રાણી અને રાધિકા)

રાણી.—(રાધિકાને સ્નેહ સહિત.) રાગ ગજલ.

(આખા હરણમાં—અરિયાતનું વધને અરે પિયુ સંતને ન પ્રીલાવેકં.—એ રાહ.)

શુભ રાધિકે! પ્રિય પુત્રિતું, શુભવંતી પુણી પવિત્ર તું;
મુજ પ્રાણપે પ્યારી શાંતિકારી નન્યારિ રાખું દ્વિનેત્રતું. શુભ ૦ ટેક.
તુજના પિતા રિતભાત તારિ નિહાળી જોઉં ખુશી થતા;
રૂપ ગૂણમાં નહિં તુલ્ય કોઈ અમુલ્ય રત્ન તુંજે સુતા. શુભ ૦
પ્રિય તારૂં મૂખજ દેખિ સૂખજ સાડ પામું સદાય હું,
મળિ તું પ્રયત્નથી રત્ન, ઇશ્વરને નમું પડિ પામ હું.—શુભ ૦
અતિશૈવ તોષિત તે કિધાં, પ્રિય જન્મિને પિતૃ માતને;
ખુબ ધન્યજે ખુબ ધન્યજે, ખુબ ધન્ય સુસ સુતા! તને શુભ ૦
સુખમાં સદા રહિ માગજો, ચિજ જે જીવે મુજની કને;
મનમાં મુંજાઈશ ના કદી, પ્રિય માહરા સમજે તને.—શુભ ૦

રાધિકા.

(સગ ઉપરનો)

મુજ માણ! રોજ હું રાજી રાજી, રહું કદાપિ કરાજીના;
પ્રિય તાત માત પ્રતાપથી, નકમી કથી સમ માણના.—મુજ ૦
પ્રભુ પ્રાર્થના નિતિ પુસ્તકો, નિત વાંચી કાળ વિદારુંહું;
મુજના સમાન ન કો સુખી, ચિતમાં સદાય હું ધારુંહું.—મુજ ૦

રાણી.—(ખુબ ખુશો થઈને.)

(કારી બાદરોઆને ઘેર સેઈ—અ રાહ.)

સાબાશ! સાબાશ!! રાધિકે પ્યારી હું જઉં વારીરે. (બેવાર)
મુઠ્ઠુમુઠ્ઠુ વચન વદનથી ઝરે જ્યમ, સરસ સરસ શુભ સુધાવારીરે;
સદય વિનય શિશુપણમાં સુહાય ગાય ધારી ધારી ગિરિધારીરે.—
સાબાશ.

લાલાજી.—(રાણીજીને નમન કરીને.) રાગ ગજલ.

(મેં લાખ કે ડો લાખકી પરવા નહી રખની.—એ રાહ.)

રાજાજી આપકું ઠહાં યાદ, કરેતેહે અખી;

કુછ કામ હે જરૂરકા મિજા મુજકું અહિ—રાજાજી.

રાણી.—(રાધિકાને) રાગ. ઓખાહરણની ઢાળે.

દેમ પ્રિય પુત્રિ હું જઈ આવું, કંઈક નવિન ખખર લઈ આવું?

રાધિકા.—હશે જરૂર ઘણી ઘટે જાવું, મા પધારો પિતા મુજે
કા'યું.

(રાણીજી જાય કે અને રાધિકાજી ત્યા પ્રજા પ્રાર્થનાદિ પુસ્તકો વાચે.)

પ્રવેશ ૪ થો.

સ્થળ—રાજમેહેલનો એક ભાગ. (યોગીરાજ, વૃષભાન, રાણી વગેરે)

રાણી.—(રાજાજીને વંદન કરીને.) રાગ ઇંદ્રસલાની ગજલ.

(ચેઈ મેરા દિલદાર હે ચેઈ મેરી જાન.—એ રાહ.)

હે કૃપાનિધાન પતિ પ્રિય મા'રાં પ્રાણ,

અર્ધાંગનાનું કામ શું છે? કો' મુજે મુજાણ.

રાજા.— રાગધન્યાસી.

(મેર મેર કયા કહુ, સમજ મન બાવરે.—એ રાહ.)

શાણ રાણી સાંભળો, વડિ ખુશિની વાતરે,—શાણ ૦ ટેક.

આજ યોગિરાજ જાણે, શંખુજી સાક્ષાત રે;
 આત્મા વરસાવવાને, સુખનાં વરસાદ રે, — શાણી.
 હૃદય આરાધનમાં પોતે, હીન દીન રાતરે;
 તપ અતિશે કરીને, કૃષ કરી જાતરે, — શાણી.
 હૃદય અનાયાસે મળ્યા, ક્યાં મળવું યાતરે; ?
 જંગી જતાતા તે રોક્યા, મેં જઈ પડ્યાતરે, — શાણી.
 પ્રાણાધિક રાધિકાને, જઈ કરો વાતરે;
 પૂજન કરાવો તમે, રે' સદા રણિયાતરે, — શાણી.

રાણી. — (અન્યત ખુશીચર્ચને)

(મોઢકું નિદરોઆત જવાવેરાજ દહિંગી ગારી. — એ રાહ)
 સાનંદાસ્થઈ હું પામી રહી નહિ આમિરે (એવાર)
 થુણાવિ રૂડી વાણી અજાણી રાણીને સ્વામી, — સાનંદા.
 જટપટ જઈ કરે તંહિ હું તઈઆરરે;
 એ રૂઢ વો જઉ શિર નામી શિરનામી, — સાનંદા.
 (અન્યત.)

પ્રવેશ ૫ મો.

સ્થળ — રાણીનો મહેલ. (રાધિકા, રાણી, અને દાસી.)

રાણી — (રાધિકાને) (સાંભળ સાવધાનીના વ્યવથા અરે લાભદેવ હસ્તરૂઢ જરિહ આ
 એરાહ.)

* દહી, ઘરોર.

સાંભળ મા'રી વા'લી, સાંભળ મા'રી વાત;
 સાંભળ ગુણુશાળી, સાંભળ ભલી ભાત.
 જહુ જ્યાં હું ઐહિ થકિ મે'લ પશ્ચાત;
 બિરાજેલ ત્યાંતો હતા તુજ તાત.
 કહી મુને વાત તહાં ખરેખાત,
 આઘ્યા વનવાસી યોગી સાક્ષાતઃ
 કે'તાં તુજ તાતે મુને ખુશી સાથ,
 શુણી હું -હૃદયમાં થઈ રજિયાત.
 અહો! ધન્ય ધન્ય!! તારાં ધન્યભાગ્ય,
 મા'રી પ્યારી પુત્રી! જન જગદ વર માગ.

રાવિકા—(નિશ્ચય થયા શંકા લાવીને)

એ ગોરીયાનેરે નજરાભગ મા'ર રે—એ રાહ)

હે! મા'રી માજીરે, યોગીજી શું? પધાર્યારે,
 કંઠાસમ મા'રા આમે વારી સમ મા'રાંરે!
 આજશું? મા'રાજીજી યોગીજી ઐહિ પધાર્યારે.—હેં! મા'રી
 સમઁછે? તમારા બોલ સમઁછે? તમારાંરે,
 હોય જે ખસીત તો પ્રારબ્ધ મા'રાં સારારે.—હેં! મા'રી
 જયું ઝટ જોઈએ તો નકી જયું ઝટ જોઈએરે,
 યોગીજી મનનોજી તે જશે નશું! પરબારેરે,—હેં! મારી

રાણી—(સાંભળ મારો વાલો સાંભળ મારો વાત.—એ રાહ.) (ઉપરના
 અગાઉનો).

કહી છે મેં વાત યોગીજીની સત,

ભરી માત્ર જાણીશમાં તું અસત્ય.
જતા'તા યોગેદ્ર અંહિથી ખરેખાત,
રોકી રહ્યા મૂશ્કીલથી તુજ તાત.
દર્શન અતિ ફલિભ કંહિ થકિ થાત,
આત્મા વનવાસી સદનમાં શી! વાત!!
પુરાવુંછું બાળ પુજનનો હું થાળ,
જા તું તે લઈ હાલ થયય નેકી ન્યાલ.

(ખીલ આરડામાં જાય છે.)

રાધિકા — (દાસીને જુરુગાથી હાક મારીને.)

(ધરમે'ં યહાં કેન ખુલકે લીચે લાયા મુજકું-એ રાહ.)

ક્યાંહાંછે થાળ દાસી હાલ લાવ આજ પે'લી,
અરે! તુંજી બનીછે સુસ્ત! જલદી કરની એલી.
સુવર્ણ થાળ સાથ લોવ હિરા ઝડીત ઝારી!
પુરી પૂજન સામગ્રી ઝારી ભરીજાવ વારી.
જો હું આવુંછું વસ્ત્રાબુષણો અંગ ધરી,
ત્યાંહાં તું રાખ્ય કરી સર્વ સાહિતની તયારી,

જતાં જતાં અહો! ખુબ ધન્ય ધન્ય ધન્ય ધન્ય ધન્ય ધન્ય! આન્હે,
કૂંધી શી મે'ર લીજા લે'ર યોગીજી મા'રાન્હે.

(જાય છે.)

પ્રવેશ ૬ ઠો.

સ્થળ.—રાજમેહેલનો મુખ્યભાગ.

(યોગીજી ધ્યાન આસનાદિ કરેછે તેવામાં શરિયા કમનુભ કરતાં દામો, સીપાર્થ, અને પુલ્લ નામકી સહિત પ્રવેશ કરોને યોગીરાજનું પુલ્લ કરવા આરંભ કરેછે. પરંતુ તે ધ્યાનમાં એવા તકલીન થઈ ગયા છે—ક્રિયા આંખરે પાછું કરતા નથી તે ભોઈ વંદન કરી રાધિકાજી કહેછે.)

રાધિકા—

રાગ ગજલ.

(અગારે રહે પુલ્લપુલ—એ રાણ.)

અહો યોગી તપસ્વીજી! શુભો મારાજ આજીજી.—ટેક.
અહીં દીન દાસિ છે આવી, રહી ચરણે શિર નમાવી;
કરે વંદના હિકર જોડી, દર્શન અર્થે આવિ છે દોડી.—અહો!
અતી છે ઊરમાં આથા, યવા ન દો નાથ નીરાશા;
કૃપાળુ રેમ ખુબ રાખી, કરી દૃષ્ટી કરૂં જાંખી.—અહો!

(યોગીરાજે જરા કટાક્ષ કર્યા પછી રાધિકાજી યથા વિધિ પુલ્લ કરી રહેછે. પરંતુ એ કટાક્ષથી, અસહ્ય અણુ રાધિકાજી—હૃદય ભેદઈ ગયે મહાગજની કૃતી માત્ર રાધિકાજીને આગ્રમ પડવાથી પોતે સહઈ પુરતી પુરતેસર પુનરપિ વંદન કરી કહેછે)

(પરસેં થહા કોન ખુદાને જિરે લાયા મુલક—એ રાણ.)

અહો! સંસાર સ્વપ્નવત્ ગણી વિમુક્ત થયા,
મહા ભયકારી કાનનમાં નિવાસ કરી રયા.
સદા ચૈતન્ય પરિબ્રહ્મ સ્વરૂપ ચિંત વિશે;

૧ દર્શન.

રહ્યું છે રમિ દીસે અમી દટ્ટી અતિથે.
 કહેા? મા'રાજ! આજ ક્યાંથી પધાર્યા કપાળુ!
 સાથે શેવક વિનાના કેમજો? એકોલા ભાળું!
 તમારો હાલ વાસ કો'? ક્યા કાનન વિશેષ?
 આવી ક્યમ ઉદાસ વૃત્તિ અતીથે દિસે છે?
 ગુરુ ક્યા ગામના મળ્યા છે? નામના વાળા,
 કો'? કોણે પુંક્યા છે કાન કોણે ધાલિ માળા!
 શું કાંઈ આંહિ એકિલા ધ્યાન ધરવા ગયા'તા?
 કદી જો ગયા હોતો નથી ચિન્હો જણાંતાં!
 જોઈએ જોજિ પત્ર પાવડી મુદ્રાની છાપ,
 એમાંનું નથી કંઈ પાસ એ વિનાના આપ.
 મને ઉપજે છે વહાલ વયે ના'નું બાળ જોઈ,
 પિતા કરતા હશે સંભાળ બાળ ખેડા ખોઈ.
 ધરે કરતાં હશે! રૂદન માતાજી તમારાં,
 જરી ગુસ્સે થયો નહિ નાય! શુભ્રી વચ્ચનો મા'રાં.
 કહુંયું પંદના કરી દિસે નરી નવાઈ!
 નથી ઝાઝા દિનો લીવો જણાતો જોગ કાંઈ!
 માટે મા'રું કહું માની પધારો ઘેર યોગી!
 જુલો કાં? ભાગવો વૈભાગ ભલા યૈને ભાગી.

યોગીરાજ.—(અંદરથી પુરો પણ ઉપરથી ભતાવવા અવ્યંત ક્રોધાયમા-

ન થઈને.)

રાગ ગાજલ.

(સસરાઈ રહે શુભબુલ—એ શહ.)

અરે ચલણે! ખડી રે'યું! ખડા બકબાદ કરતી કપું.—ટેક.
 યોગીકી છેડ મત કર તુમ, સુનયે મુકરર કે'તા હમ;
 ચલેજત તરે ભૂવનમેં, યોગીકું દેખાહે તુમને!—અરે.
 ભગવતકે ધ્યાન ધરતાહિ, નાંહી ખટરાગ કરતાહિ;
 અમતકારોં અખ્તૂતોંકા, કૈસાહિ તુમકું માલુમ કયા!—અરે.
 હમેરા માન ખંડન યા, અવત્તા કિસિને જો કિયા;
 કિસીકું બનદેકિ દિવાના રે, છનુંમેં ભરમકર ડારે.—અરે.
 અરે સુન ભામિની! સચ્ચા, કે'તાહું યાદ રખો અચ્છા;
 કૌંધીયા તુમનેં બચન જસા, કિસીકું મત કે'નાં એસા.—અરે.
 હયે તુમ માન ગૂંમાની, સુનાઇ બાન રૂપબાની;
 લેકિન કુછ મેં ન ધરતાહું, છમા અપરાધ કરતાહું.—અરે.
 પ્રસન હવા -હદય મેરા, દેખા દેદાર યાં તેરા;
 દયાસે દેખ દેખતાહિ, લેલે એ ભરમ યુદ્ધીહિ. (અ:પેછે)—અરે.
 જગતકા ખો'ત જંજળી, દેખા ખટરાગ યૈખાલી;
 ભજનમેં ભંગ હોતાહિ, મેં તો ચલ બનમેં જાતાહિ—અરે.
 (સત્વર ગમન કરેછે)

રાધિકા.—(સ્ખલત) રાગ બિહાગ.

(ગોકુ' મારગ રે.—એ શહ.)

ગોવિંદની કેવિછે! ગહન ગતી!!—ટેક.

બ્રહ્માદિક કોઇ પાર ન પામે,

એવા અખિલ પતી,—ગોવિંદની૦
 ગોકુળ જઈ ગૌત્રિનુ ચરા'વા,
 રથેલ આ જુગતી,—ગોવિંદની૦
 મુજ માટે મા'રાજ બા'યા ને,
 જોગી ધરી વિભુતી,—ગોવિંદની૦
 વર્તણૂક આવી વરતાવી,
 ન જણાવીજ રતી,—ગોવિંદની૦
 પ્રાણ પ્રિયમ એ પ્યારા મા'રા,
 વરિ કહે એજ પતી,—ગોવિંદની૦
 માત તાતને પણ લેવરાવી,
 નિશ્ચય કરવું અતિ,—ગોવિંદની૦
 પ્રાણ પરીઅમ સફળ થવાને,
 હુંયે રચું જુગતી,— ગોવિંદની૦
 પાદરમાં પો'એ નહિ ત્યાં તો,
 કહે ગ્રહે જઈ વિકૃતી,— ગોવિંદની૦
 પ્રસંગ પ્રભૂ પુનરપિ મળવાનો,
 ઉત્તમ એજ અતી,— ગોવિંદની૦

(આ બતાવે અપ્પા સહર્ષ મહ મતિ પચારેછે.)

પ્રવેશ ૭ મો.

સ્થળ—રાજમહેલ. (રાજા, રાણી, અને પછીથી રાધિકા વિગેરે.)

રાજા.—(રાણાને) રાગ આખાહરણનો.

મા'રાં પ્રાણ પ્રિયા! મુજ પસે,
આવો આવો ખસો આંહિ ઉઘાસે
મધુર વચની મૃગાક્ષી તમાંરે,
મુખ જોઈ ખુશિ મન થાય મા'રે.
કહો? પ્રિય કુંવરી રાધિકાને,
મોકલ્યાં કે? યોગી પૂજવાને;
કોની સાથે સિધાબ્યાં છે? પોતે,
થયો વખત હશે? કેટલો તે,

રાણી.--પ્રાણાધાર પતી અતી ખારા,

છો સૌભાગ્ય રક્ષક પ્રભુ મારા;
રહ્યું આપ કપાયી આનંદી,
દહ્યું ઉત્તર અતિથય વંદી.
આપે આસા આપી તે પ્રમાણે,
રાધિકા મોકલ્યાં તેજ ટાણે,
દાસી સીપાઈ સાથે સિધાબ્યાં,
વાર થઈ ઘણી હજી નહીં આત્યાં.

(અવામાં રાધિકાએ પ્રવેશ કરી અત્યંતિથયને વંદન કરેછે.)

રાજા તથા રાણી.— ભાવણી.

(બેની જાણે આવજો ભણતે પિયુ મારા—અ રા.)

મુખી મુખી રહે તું સદા મુતા વા'લી,

સહ કષ્ટ નષ્ટ તુલ્ય હજી સુચુણ શાળી;
પ્રિય છે તું અમોને ખરે આંખ કીકી,
લાડકવાઈ સદ્યુણો ઘણા શીખી,
પ્રિય તારિ વાટ બેઈ રહ્યાં હતાં વા'લી,
ખુશી ખુશી અમો બહુ બન્યા તુંને ન્યાળી;
કિધું? યોગિરાજનું પુનન પ્રિતેથી તે,
શું થયા? પ્રસન કંઈ કહે સુતા પ્રીતિ,

રાધિકા.—મુજ માનવંતાઓ આપ પિતા માતા!

પ્રભુનું પ્રીતેથી પામિ પુત્રી શાતા;
કિધું યયાવિધીથી પુનન પ્રભૂજનું,
મન પ્રસન પ્રસન થઈ ગયું યોગિજનું.
થઈ રહ્યું પુનન કે થયા રવાના તે,
મૃતિ કિધી તથાપી રહ્યા ન કાં વાતે;
પછિ આવિ રત્નૂ થઈ આપ શેવામાં હું,
આત્મા ફરમાવો યોગ્ય રહી આહું.

રાજા તથા રાણી

રાજ ગજલ-(રેખતો.)

(તેરી અકલસેં ભુલકેં દેહાર મમયા, અથવા—મેં લાખને
હો લાખકી પરવા નહોં ખતી—મેં શહ)

સામાય છે સામાય! સુતા રાધિકે ખારી,
વચનામૃતે ચિતવૃત્તિ પામે શાંતિ અમારી. સામાયછે ૦ ૮૬૦

બહુ કિધુંછે કામ હૈયે હામ તે ધારી,
ચાલો કરીએ બુક્ત હર્ષ બુક્તથી ભારી, સાંખ્યાશિ છે.
દુધીત થઈ હશે બહુ તું પ્રીય કુમારી!
થઈછે રસોઈ તયાર હતી વાટ તો તારી, સાંખ્યાશિ છે.

(સ્વર્ગ આલસા માંડેછે તેવામાં મથમ ગોઠવણી કર્યા પ્રમાણે રાધિ-
કાલ એકદમ આશ પાડી રૂદન કરી પૃથ્વી ઉપર સુદિત થઈને
પડેછે, એટલે પૃથ્વીનાનાદિ અને તેનાં આકર વિગેરે માણસો મનો
બધા બધા !! શું થયું ? શું થયું ? વિગેરે શબ્દો પોકારો રડા
રોજ કરી બુકેછે અને રાણીલ શબ્દાને બોળામાં લેઈ વિભાપ કરેછે)

રાણી.—

લલિત છેદ.

અરર હીકરી ડાહિ માહરી, રૂદન જો' કંઈ માત તાહરી;
રસિક રાધિકા ! શું તને થયું? તુજ તણું સહુ સત્વ ક્યાં ગયું?
અરર! કેરશું કારમો થયો, વિધિ વિઓત્ર શુ ! આવિ રૂઠિયો;
અમિત દુઃખ આંખું અચાનક, કદિ ન બાળ્યું આવું બચાનક.
શુભ સુતા ! તુંછે શાણિ માહરી, પ્રિય શુણાવને વાણિ તાહરી,
કુમળિ બાળ આ બાળહું બણી, ટળવળી મરૂ માત તુંતણી.
ઝટ ઉડી મને બેઠ બાંપડી ! દુઃખ સમુદ્રથી કા'ડ હું બૂડી;
અરર હાયરે હાય હાયરે, અરર કાયમાં નાહિ આયરે.

રાજા.—(ગદ મહોત કેડે રૂદન કરતા)

સોરઠા.

આ ઈશ્વર તું આજ, રૂઠ્યો કેમ રમાપતી;
શું કંઈ ? આ હું રાજ, મારિ મુંબઈ ગઈ મતી.

રે આ ઉત્તર આખ્ય, રાધા! મારાં પ્રાપ્તરે!
તજ તનનો પરિતાપ, યા બેઠો ઝટ આપુડી!

ગ્રામ્યજન સમૂહમાંથી.—રાગ સિતાના મહિનાનો.

૧ લો માણસ.—કાંતો ચતુર કુમારીને નફિ
ચોધડિયું બળ્યું હશે?

૨ જો માણસ.—કાંતો આવી બુજંગે અંગ દંશ દિષો હશે?

૩ જો માણસ.—રે આ નેત નેતામાં જીવો!
શબ તુલ્ય બની રહી!!

૧ લો માણસ.—નેહએ ઝટ કરવો ઉપચાર વાર કરોતહી.

૨ જો માણસ.—વડાવેગે તેડાવોને વેદ સૈયદ શાણાન્નિહને

૨ જો માણસ.—કૈંક તજશે કુંવારી તન બતાવોનેકોઈને.

૧ લો માણસ.—ના,ના,સાંભળોમા'રીવાતથયુંમુનેયાદકુહં:

પેલા આઆ હતા યોગીરાજ,

બોલાવો કોઈ જઈ.

રાજા.—

હા,હા, એતો ખરેખરી વાત

ચાલ્યો આહું ચોંપથી;

મહા સિદ્ધની સિદ્ધિ સમાન

કશું સત્ય તો નથી.

(ધણીજ ઝડપથી યોગને બોલાવી બાવવા જાયછે)

પ્રવેશ ૮ મો.

સ્થળ.—આમથી નજીકનો ભાગ. (યોગીરાજ)

રાજા.—

(યોગીને ધણીજ આજીવ્યો)

(પશુમેર કર અમ ઉપર—એ રાહ).

જય યોગી જય! તપરવી જય!!

દ્વિકર જોડીને નમુંધું સનય,—જયયોગી

સંસાર પ્યેતો ન પરીચય,

નિવાસ વને કાં ગીરીની ગઢય—જયયોગી

હાથર વિશેષે ચિત્ત સદય,

નિમ્નહ ઇન્દ્રિયો કરી અતીશય—જયયોગી

દુઃખાવસ્થા યુક્ત છું આ સમય,

દુઃખ યુક્ત થઈશ એવોએ આશય—જયયોગી

પ્રીય પૂત્રી મારી છે લલ્લુચય,

દેવ યોગથી તે બની શયમય,—જયયોગી

ઉપાયો અતીશે કિંધે ન જાય,

છિવટ તમારે આજીવ્યું આશય,—જયયોગી

માયાળૂ મારાજા! દુઃખ શમય,

સંવેશ મારું તો ગયું આ સમય,—જયયોગી

સિદ્ધની સિદ્ધિયે સિદ્ધિ પમાય,

માટે મા' પ્રભૂજી! કરો કષ્ટ હાય,—જયયોગી

યોગીરાજ,—

(નાથ કેસી શબ્દો બંધ છાકાયા.—એ રાજ)

મેંતો બવપાશ ઉપાધી નિકાસી,
હરિભાજનકા હોકે બિલાસી,—મેંતો ૭ ટેક,
જગતકા મા' બિકરોળ જગજગસે,
દિલ દેખ હુવા ઉદાસી;
આખનાં રહુંગા કબૂ છનુબર,
મેંતો હોકે કાનનકા નિખાશી,—મેંતો ૭
તદપિ દયા દિલ યોગ આતી,
તેરા ચેરા દેખા બહાં ઉદાસી,
મરે દુખ દ્રષ્ટિસે જોસકતા નહિ,
એસાહું બેખ સખાસી,— મેંતો ૭
તે આ રાજનુ! રૂદન મત કરે સુન,
બાત બર્સાનિકા બાસી;
દુઃખસે સુખત હોયગાહિ વ્રમ,
એસી મરી અંતરસે હે આસી,—મેંતો ૭
તલમે બતાવે સદનમે દુખીદું,
સુખ દેનકા હુંમે ખાસી;
અબીકે અબી તેરા કષ્ટ મિટાં દેહું,
છોડ દે દે સો નિરાસી,— મેંતો ૭

(રાખના સદન મત્તે બને બધરે.)

પ્રવેશ ૯ મો.

સ્થળ—રાજ મહેલ.

(રાણી, મુર્ચ્છિત રાધિકા, સિપાઈએ, ગ્રામ્યજન સમુદ્ધ અને રાજ તથા પાગી.)

યોગીરાજ.—(રાધીકા સામુ જોઈને રાજને)

રાગ કાળીંગદો.

(પસાકરે દીલકુ' દે ગયા હાગ—એ રાહ)

પ્રભુકું ભજરે, ઉરમે હે નાંહિ પ્રાન
કૃત મિધિકા કધ્ધુ શોચ નાંહિ કરનાં,
તુમ તો હે માહા મતિવાન,— પ્રભુકું ભજરે
કૃત મિધીકી કધ્ધુ ઔષધી નાંહિ હે,
હોનકા રો હુવા સુજન,— પ્રભુકું ભજરે
અર્પકિ અર્પી ઉરકું મિલા દો માર્ગમે,

(આર) લે ચલો અગ્નિ રમશાન,— પ્રભુકું ભજરે
ક્યા ખેડે હો ગ્રહ મિચ રખકે,

ઘટિત હે નાંહિ જુગુપ્સાન,— પ્રભુકું ભજરે

(વૃષભાન આદિ અત્યંત વિલાપ કરેછે. એલે કુશધી
આકું અવજી જોઈ નિઆર કરોને એકદમ ભણે કાંઈ
સાંભળીનાં આવજી હોય ત પ્રમાણે જોલો ઉડેછે.)

રાગ ભેરવ.

(ભગો મોહન ધ્યારે—એ રાહ.)

તુમ સુન મે જાતાં ઝેરી, અમિ ઝેરે ઉરમ આઈરહી, તુમગટેક.
એ લડકીકું કિસીકું દેદે, ધાતાં લેવે ઝેરી;

તે ખિત કધ્ધ ઉપચાર નહીં હે, હો જાવે હુશિયારી,—તુમ
 લેનાં કહેનાં હમકું નોચિતહે, કર ચાલે ચિત તેરી;
 હમકું ઉચોત ઈલાજ બતાનાં, હોનાં મુઝકીલ ફેરી,— તુમ
 મેહસના બીજા ભાગમાં જાયછે.)

રાજા.—(રા.ની.)

રાગ ઓધવજીના સંદેશાનો.

કો' મારી પ્યારી! કરવું શું? આ સમ,
 યોગેચરનો છે અનુમત તો આમનં;
 એવો કોણ મળે લેનારો ધાતનો,
 શોચેથી પણ અંદિ કે ગામે ગામળે.—કો'મારી.

રાણી.—હે મા'રા પ્યારા પતિજી હું શું કહું,

ન મળે એવો આપ કહોજી તેમનં;
 નિશ્ચય ભાગ્ય ડુટયાંજ અભાગ્યાણ હું તણાં,
 ખાવાયું આ ધસણું મા'રે લેમનં.—હે મારા

(રાધીકા સાથે મોઢ અત્યત વિલાપ કરેક.)

પુત્રી! મા'રી પ્રાણથકા પ્યારી અરે!
 દે સુખ રૂપ મુખમાંથી એકજ ખાલળે;
 રે! મા'રી મનમાં શું દયા નથિ લાવત? સચેત થઈને નેત્રજ તારાં ખાલળે.—પુત્રી!
 રાધા! મા'રે રૂદત તું રૂદયે ધારને,
 પ્યાર કરી કરધી હુંજ અમુ ધારળે,

ને નહિ બોલિય તો મુજપ્રાણ તજ્યું હવે,
 જાણુ નકી કહે નહિ એમાં કદિ વારજો, — પુત્રી! ૦
 રે! આ તારા પુજ્યપિતા મણુ ને રડે!
 રાખ્યને છાન થાન નમેરી આમજો;
 એતઃકણે સકામળ તારું સંધયી,
 કેમ કઠારે દિસે કર્યું? આ કામજો. — પુત્રી! ૦

(નિર્વાસ ન. ખીન)

અરેરે! રાધા આ રહિ નહીં આપણી,
 કહે પાપણી હું શું અહિ ઉપચારજો;
 રેરે કુટ્યાં કર્મ કુડાં મારાં અરે!
 અરેરે! આ છે જીવનું ધિઃકારજો. — પુત્રી! ૦

(અત્યંત જીવસાધી છાતી અને માથું કુટે. ઉવટ મૂલ્યુને
 શણું પથા કેવશરીર પડતું મુકવાડું કરેછે. એવામાં સર્વ
 મનુષ્યો મળી તેને પકડી રાખી તેમ કરવાને અટકાવે છે.
 અને રુદન કરતા વૃષભાન ઉઠીને તે શણી પ્રત્યે આવી
 ધર્મપાથી કરેછે.)

રાજા

રાગ પરજ.

(મેરો બાધ પૂડતો તારોરે. — એ રાહ.)

અરેરે ન થાએ અધીરારે, થશે થાંતિ ને થશું કીરારે-રેક,
 જાએ વિચારો જીવવાની નથી, શાણી સુતા ક્ષણમાર,
 અર્પણુ કરવી ખચિત હવે એર! નોંધશું તો મુખમુખસાર. — અરેરે ૦
 કોઈ મળે નહિ ધાત બેનારો, કરવી હવે શી! વાત.

પણ આપુનર્પિ યોગીને વિનવિયે, કંઈ કરતાં જોયે ધાત-અરે
રાણી.—દૈવ એવી તક આણી તારે તો, કરવું રહ્યું એ કામ;
 કોઈ વાતે જીવતી રે'શ તો બલા ઠિક છે સુતાનું નામ,
 યોગીને પ્રણામ કરીને, કરો સિધ કામ કરીને.

રાજા.—(યોગી પામે જઈ વંદન કરીને.)

રાગ બેરવો અથવા સોરઠાની હુમરી.

(સરદારેન જુક રહિ જતમે સો મુરજી અધર ધરે—એ શહ.)

મા'રાજા ! જય જય જય જય !! મુજ ઊપર મે'ર કરોરે.—ટેક.
 છે નહિં આંહિં ધાતજ લેનારો, બહુ બહુ શોધ કર્યોરે;
 ઘટે કપા કરવી આપે આ અરજી ઉરે ધરોરે.—મા'રાજા.
 સૌનું સાધૂ સાધૂ કરવું, સાધૂ ધર્મ ખરોરે;
 બ્યાધી આ આધૂનિક સાધૂ ! સત્વર હવે હરો રે.—મા'રાજા.
 તમને આ અર્પણ કંઈ પુત્રી, હતીજ તેવિ કરોરે;
 આપ પ્રતાપે હે યોગીજી ! મા'રું કાર્ય સરોરે.— મા'રાજા.

યોગીરાજ.

લાવણી.

(કાય અર ત્રીશુજ બીરાજે—એ શહ.)

હમણે યોગી નહિ હે બોગી, આ સંયોગી નહિ હોતા;
 હોતા ભોગી સખ હી રોગી, રે'તા હે રોતા રોતા.
 લેકીન મેં લાચાર હુવાહું, હુવા સદન તેરે આનાં;
 કષ્ટ નષ્ટ કરનાં આહિયે ક્યું, કષ્ટ મિટાયા બિન જનાં

(રે લાગદેવ ત્રિફલ જલિદ આ—એ શહ.)

હયે તેરી અદ્વા સુતા તેરી દે,
સંકલ્પ કરે જલ હાયમે દે;
પડેગા લેનાં તેરી પુત્રિકી ધાત,
ખનાદેઉ અછી ઇસ્મે ક્યા ખડી ખાત!

રાજા.—(હાયમાં જળ લેઈને.)

અનુભુપ વૃત્ત.

મારી ને પ્રીય પુત્રી છે, બાધિ યુક્ત જ આ સમે;
હું સંકલ્પ કરી આપું, હ્યો યોગી! રાધિકા તમે.

(જળ યોગીના હાયમાં આપેછે. એરસે યોગી પાતાની જો
જોમાંથી બુટી કાઢાડીને રાધિકા ઉપર ફેંકેછે. કે—પુત્રી
રાધિકા આજમે અરડી ઉભી થાયછે. તેથી વૃષભાન આદિ
સર્વે લોકો “આનંદ” આનંદ પામી રહે મળી પ્રભુ માર્થના
કરેછે.)

કુમરી.

(ભલે “ભલે” મધાર્થેજ આજ —એ શહ.)

બલી કીધી પ્રભુએ આવી મેર,
જય જય બોલો સહુ જનો,— બત્રીઁ—ટેક
રાજ સુતા રૂડી રાધિકાને,
દેવ રૂપો હતો કરી વેર.— જય જય
ઉગરવાની આશજ નોતી,
યાત સહુનું જીવતરે ખડું ઝેર,— જય જય

ત્રીણુ આપાસે યોગી બેઠાડ્યા,
રાધાજીને ઉગારો બલીપેર,— જય જય૦
આજ દિવાળી આપણે તો,
વર્ષા મેઘ માતીના ધેરધેર,— જય જય૦

(સર્વ જનો પોતપોતાને સ્થાનકે બેસે. ચામીરાજ પણ
ન્યાયો આવ્યા હતા તે વનમાં જઈ ઢોરો લેઈને ગોકુળમાં
જવા માટે બેઠે.)

પ્રવેશ ૧૦ મો.

સ્થળ.—ગોકુળમાં નંદરાયનું ઘર. (નંદ, યશોદા કૃષ્ણ વિગેરે.)

યશોદા.—

(કૃષ્ણજી ગાયોસંગી આવ્યા એટલે તેમને ખાણમાં લેઈ ખાનિય
આપા બચ્ચો કરોત સ્નેહ સહિત મેહેછે.)

(ગોપીડાપણુ રાવજી તમારુ મેં બ'શુરે એ રાહ)

કેમછે? કુમાર! મા'રા કુશળજી? ખ્યારે,
મુખદેખું તારે મુખ તેથી ન થાઓ ન્યારારે.—કેમછે? ટેક
ક્યાંહાં આસી ગાયો એને ક્યાંહાં નીર પાપારે,
વદોને વાલા મા'રા લાલ લાડવાયારે.— કેમછે?
બાઈ ભુધર તમે ભાળાને બહુ બખારે,
સંસાર રિતિની ન જાણો કાંઈ કળારે.— કેમછે?
જીવોને જીવન થયા ના'ના ન લગારારે,

જોશે મારી બેશ હવે નકિ નવલ નારે.— કેમ છે
કહેા તો કુંવર! કન્યા લાવિયે કરીરે,
પ્રીય પરણા હવે ચાલશે નહિ જરીરે.— કેમ છે?

કૃષ્ણ._

(કમનવા મેશ કરશે સરક મયોરે)

માતાજી! આજીજીથી વડું વાત ખરીરે.
જીકું નહિ બોલુંજરી, શુભો ધીરજ ખુબધરી;
માતાજી! આજીજીથી વડું વાત ખરીરે.— ટેક.
હું વનમાં છું વસનારે, માજી છોરે તમારે;
સદ્ય હું દોરાં ચાડે,
સંસાર હશે શું? સાડે.
જૂવાની એશું? વાર! હું વિચાડે ફરીરે.— માતાજી!
હેયે કન્યા કો? કેવીરે, નયને નિરખી નહિ એવીરે;
પણ પીછાનુંધું નારે,
વનમાં આવે બહુ વાર,
કા'ડીએ નેશખાર, માર મારી કરીરે.— માતાજી
વાછરડાનો એ કાળરે, તેથી કરિયે સંભાળરે;
રાખ્યા છે બહુ રખવાળ,
ગાફલ છે નહિ ગોવાળ,
આવે ન કરવા આળ, મા! ન બીજા જરીરે.—માતાજી!

યજ્ઞોદા.—

(મારાં રે સ્વામી મારાંયો છોડા—એ રાહ.)

વા'વરે વા'વા ! કાન કુંવરે વા'વા !
 ખુશીહું થૈહું શપ્તો શુભી આવા;
 બાપુ બનશે સમજૂ હવે ખુબ છેલ,
 ચાલો સહૂ કરિયે બાળુ પેલવેલ.
 (સરખ બધાં.)

પ્રવેશ ૧૧ મો.

સ્થળ.—અરસાના પુરીમાં વૃષભાનનો મેહેલ.

વૃષભાનરાજા.—

(યોગોત્ત સ્વરૂપ લેઈ કુંજણ આવેલો એવા—ધણા દિવસ નિત્યા
 પછી ખાખર મળવાથી ચર્ચાતાપ કરેછે)

રાગ ગજસ.

(મેં દિલ જિતલીયા ચારોને પરખસડી કહોમે. અથવા—મેં લાખકે
 દોલાખકો પરવા નહીં રખતી—મેં રાહ પાણ મવાયછે)
 અરેરે મેં આ શું કર્યું અધટિત જો! અરે!
 બુલાઓ કુછ દૈવે મને આવી આખરે.—અરેરે ૦ ટક.
 હે પ્રભૂ ! હવે ક્યો હું ધાતકી ખરો,
 ખારી મારી પુત્રિ તણો ધાત મેં કર્યો.— અરેરે ૦
 કપટ કરી આઓ યોગી રૂપ લાઈ અને,
 છૈયો નંદજીનો ચારે દોરાઓ વને.— અરેરે ૦

શુંકરું લાચાર! કે કર્યો વિચાર નહિ,
 આજ જાણિતો થયો દિ જો' ગયા વહી.— અરેરે૦
 જાણ્યું હોતજો અગાઉથીજ આ જરી,
 મગદુરશી એ દુષ્ટની શકે કપટ કરી.— અરેરે૦
 ભણો હું ભાજો ભાજવાયો ભ્રમ ભાજિને,
 હું તે શું જાણું એ હશે ન જોયો વ્યાજિને.— અરેરે૦
 સદાય દીકરીને દુઃખમાં ડુબાવિએ,
 દેવાય કેમ દૈવરત્નપુત્રિ તેમને.— અરેરે૦
 જાણુંછું જરૂર છે એ કપટિ જન્મનો,
 મળ્યો જમણ ગોવાળ ભળ્યો વાંક કર્મનો.— અરેરે૦
 થનાર તે થયું વધો મુખેયિ વાણી ને, (૫૩)
 લજ્જાપુત્રું નહિ જનેતા તણી કૂચ જાણિને,— અરેરે૦
 લખો યશોદા નંદને સુલગ્ન પત્રિકા,
 પરણાવવાં પ્રસિદ્ધ હવે કૃષ્ણ રાધિકા,— અરેરે૦

(ગાન પત્રિકા લખી મોકલેછે)

પ્રવેશ ૧૨ મો.

સ્થળ—ગોકુળમાં નંદરાયનું ઘર.

(કૃષ્ણના વિવાહની કુંકોત્રી આવવાથી આનંદ પામી,
યશોદા વિગેરે સર્વ ગોપિકાઓ મંગલ ગાયછે.)

રાગ ધોળ.

(સાચી સમજણ વહુને ખાટીરે લાગે—ઐ ગહ.)

આત્માં લખાઈ લગ્ન લાલનાં લાત્રો,
કુંકુમ અક્ષતે વધાવો, ઉમંગ અંગે આજ અમારે.
ભગવંત વીના નોતો કોઈ વગીલી,
ભલો ભાગ્યોદય ખીલ્યો, ઉમંગ અંગે આજ અમારે.
દક્ષણા આપો દ્વીજદીને અતીશે,
આખ્યો અવસર ફેડો હશે, ઉમંગ અંગે આજ અમારે.
કનકની ગારો ધેરે ધેર કરાવો,
વિમિત્ર મિત્રો મીતરાવો, ઉમંગ અંગે આજ અમારે.
મો'ટા મો'ટામાં માતી ચોક કરાવો,
શરિયોમાં સાથિયા પૂરાવો, ઉમંગ અંગે આજ અમારે.
ઉત્તમ તોરણ સહુ ટોડણે બંધાવો,
મણિ મો'ટા માંડવે મઢાવો, ઉમંગ અંગે આજ અમારે.
વિવિધ વાજીરો ફેડાં આજ વજડાંવા,
મિત્રો કુટુંબિયો તેડાવો, ઉમંગ અંગે આજ અમારે.

સન્ને શણગારો સર્વે શુદ્ધ સુવર્ણ,
કાન કુંવરે વરે પરણે, ઉમંગ અંગે આજ અમારે.
ધન્ય ઘડી ને ધન્ય ભાગ્ય અમારાં,
સર્વજીવે કાર્યો સાર્યાં, ઉમંગ અંગે આજ અમારે.

(સર્વે આખ્યાન દર્શી વિવાહ કરવા ભયછે અને વિવાહ કરી આગળ
પધો મિત્રો ગાયછે.)

ગીત.

(સામગરે શામળિયો સધાન્યારે.—એ ૨ હ.)

યદી મન કામના બલી ભાતેરે, રહો દંપતી સૂખી સદા તે.—
યદી ૦ ટેક.

અહો! ઉત્સવ અવર શો આવેરે? પરણીઆઆ વહૂ મારો માવેરે;
ગીતો ગાઇયેં મિત્રો! આવો આવો!!—યદી.
કીધું કામ કૃપાળુયેં કેવુંરે, રાધાજીને ત્યાં જઈ જોવા જેવુંરે;
એનું ડા'પણ અદ્ભુત એવું,—યદી.
જૂઓ રૂડી રાધીકારાણીરે, છે એ શીશું છતાં ધણી શાણીરે;
કેવી મધુરી વરેછે વાણી,—યદી.
જીવો કુંડુભિ દેવો બલવેરે, પુષ્પ વૃષ્ટિથી ધણ વધાવેરે;
બોલો જય જય શ્રી હરી હાવે,—યદી.

(આખ્યાન પુર્ણ થયું એટલે સર્વે નાટક પાત્રો મળી ઇશ્વરની રત્નિ કરેછે.)

સાવણી.

(એ કુદરતના કરનાર ખલકના સ્તુતી)

ઓ ઇશ્વર! વિષાધીય કૃણ સુખકારી,
ગરુડધવજ હે ગોવિંદ! ગદન ગતિ તારી.— ૨૬.

સચરાચર બાપક વાસુદેવ દૈત્યારી,
 અંતર્ધામી બહુનાંમી ન ખામી ચુરારી.—ઓ હથર !
 ક્ષણમાંહી કરે તૃણ મેર, મેર તરણાંનો,
 પણ કરે વળી ક્ષણમાંહિ સિંધુ ઝરણાંનો.—ઓ હથર !
 બહુરૂપિ ધરે બહુરૂપ બુ નભ પાતાળે,
 ભક્તોનાં કાર્યો કરેજ સંકટ કાળે.—ઓ હથર !
 કો'આ ઓપેરા માંહ કિડા કરિ કેવી !
 થઈ આવી ઉપેદ્ધની અંહોજ મરઘા એવી.—ઓ હથર !
 જય જય જય જગ કરતાર નિયંતા ત્રાતા,
 જય ભવ ભયના હરનાર પિતા તું માતા.—ઓ હથર !
 રચિ ભવાંનીશંકર દિવેદિયે કૃતિ તારી,
 મળિ મંડળિ ગાહએ નિત્ય ગિરીવર ધારી.—ઓ હથર !
 અપરાધ ક્ષમા કર અગાધ ગુણમય સ્તાની,
 ભક્તી આપી ઉદ્ધાર અમો અસ્તાની.—ઓ હથર !

આશ્રય પત્ર.

ગ્રાહકોનાં નામ.	નકલ.	ગ્રાહકોનાં નામ.	નકલ.
આવનગરે સ્થાન વર્ધક સભા	૧૨	રા. સાકરલાલ મનસુખરામ	૫
રા. રા. પ્રતાપરાય ગોવિંદરામ	૧૨	રા. બ્રહ્મરદાસ કુકલ	૫
લુવાણા સ્થાપિત શુભચિંતક મંડળી	૧૦	બાવનગર નીતિબાનુદય સભા	૪
રા. રા. વેણીલાલ સવાઈલાલ	૬	પ. મ્લે. હરિશંકર જીરાશંકર	૩
રા. રા. હરીલાલ સવાઈલાલ	૬	પ. મ્લે. માનશંકર પીતાંબરદાસ	૩
પ. મ્લે. સાકરલાલ સવાઈલાલ	૬	રા. પ્રતાપરાય વિજયશંકર	૩
રા. મહિંદરાવ નેદશંકર	૬	રા. કલ્યાણરાય શંકર પ્રસાદ	૩
રા. મનુભાઈ નેદશંકર	૬	રા. વિશ્વનાથ જયશંકર	૩
રા. વેણીશંકર લક્ષ્મીશંકર	૫	રા. ઝોધવજી ગોપાળજી	૩
રા. મણીધરરામ મહાદેવરામ	૫	રા. નરોત્તમ હંસરાજ	૩
રા. કપીલરામ કેશવરામ	૫	રા. બાબાજી વિશ્વનાથ	૩
માનશંકર ગૌરીશંકર દેસાઈ	૫	રા. સાકરલાલ ગીરજશંકર	૨
રા. હરિશંકર નારાયણ	૫	રા. કૃપાશંકર હમીરચંદ	૨
રા. પ્રતાપરાય સંતોષરામ	૫	રા. માનશંકર ગૌરીશંકર વોરા	૨
રા. જગજીવન રતનજી	૫	રા. ભૂપતિરાય લક્ષ્મીશંકર	૨
		રા. નવનિધિરાય વિજયશંકર	૨

૨. રણછોડલાલ ગુલાબરાય
 ૨. હચ્છીશંકર કાલીદાસ
 ૨. ત્યંપકલાલ મણીલાલ
 ૨. હરેગોવિંદદાસ ભગવાનદાસ
 ૨. હરિલાલ છગનલાલ
 ૨. આનંદરાય મગનલાલ
 ૨. વીરચંદ રાધવજી
 ૨. મોતીચંદ ઝવેરચંદ
 ૨. દોલતરાય નૃસિંહદાસ
 ૨. યશવંતરાવ ગણેપતરાવ
 ૨. જનનાદાસ કલ્યાણજી
 ૨. મી. એદલજી શાપુરજી
 ૨. હરેગોવિંદ ઝેવરદાસ
 ૨. લક્ષ્મીરામ મંગળજી
 ૨. છગનલાલ ગણેપતરામ
 ૨. નંદલાલ દુરકાદાસ
 ૨. બલવંતરાવ દાહ્યાભાઈ
 ૨. અનંતરાય ઝવેરલાલ
 ૨. ભગવાન રઘુભાઈ
 ૨. મણિલાલ મોહનલાલ
 ૨. સવાહલાલ સંતોષરામ

૨. લક્ષ્મીશંકર જયશંકર
 ૨. હચ્છીશંકર પ્રભાશંકર
 ૨. માનસંકર જાડાશંકર
 ૨. સાકરલાલ રતીલાલ
 ૨. ઉમીયાશંકર ગૌરીશંકર
 ૨. મણિલાલ હરિલાલ
 ૨. સવાહલાલ છોટમલાલ
 ૨. દોલતરાય લક્ષ્મીશંકર
 ૨. ચંમુપ્રસાદ હરિપ્રસાદ
 ૨. રતીલાલ દુરકાદાસ
 ૨. કુલેરાય હરિપ્રસાદ
 ૨. મણિશંકર ઉદયશંકર દેસાઈ
 ૨. સવાહલાલ વનમાળીદાસ
 ૨. ભાણુશંકર આદિતરામ
 ૨. ગીરજશંકર જ્યુહાભાઈ
 ૨. ચંમુપ્રસાદ ગીરજશંકર
 ૨. ધનંજયભદ્ર હરિભદ્ર
 ૨. વિજયલાલ મગનલાલ
 ૨. રા. અમથારામ ઝેવર
 ૨. રેવાશંકર ગૌરીશંકર
 ૨. ખિજલાલ ઝવેરોલાલ

૨૧. ગીરજ્ઞશંકર સુંદરજી	૨૧. માધવજી વિહદાસ	૧
૨૨. બાપુજી બ્યારામ	૨૨. કુરેણાશંકર ગગલ	"
૨૩. અંબાશંકર વેલજી	૨૩. ગીરજ્ઞશંકર રામજી	"
૨૪. ઉચ્છેદરામ કુરેણાશંકર	૨૪. નારણજી જ્યોત્સના	"
૨૫. નહાનાલાલ આશંકર	૨૫. ગોવિંદજી બાણજી	"
૨૬. ભગવાન જ્ઞેહાભાઈ	૨૬. ગીરજ્ઞશંકર કરશનજી	"
૨૭. વનમાળી, કેશવજી	૨૭. છગનલાલ	"
૨૮. વિશ્વનાથ કાશીરામ	૨૮. ગોવિંદજી મૂળજી	"
૨૯. વિશ્વનાથ પ્રાગજી	૨૯. લક્ષ્મીશંકર ભીમજી	"
૩૦. દયાશંકર વલ્લેરામ	૩૦. અંબાશંકર ડાહ્યાભાઈ	"
૩૧. ત્રિભુવન લક્ષ્મીરામ	૩૧. અલીભાઈ બાકુલ	"
૩૨. જ્ઞદુરામ લક્ષ્મીરામ	૩૨. ગીરધર કુંભર	"
૩૩. કેશવજી ગીંગા	૩૩. જોટમલાલ રાજરામ	"
૩૪. આશારામ, જ્ઞેહા	૩૪. વીહદાસ ઈશ્વર	"
૩૫. પ્રતાપરાય જ્યોત્સના	૩૫. હરગોવિંદ પ્રમુદાસ	"
૩૬. રણછોડ જ્ઞેહા	૩૬. તારાચંદ નરેશી	"
૩૭. ગોપાળજી ત્રિભુવન	૩૭. ત્રિકમજી પુરત	"
૩૮. મૂળજી તાપીદાસ	૩૮. પરમાર્ણવ અનુરમુજ	"
૩૯. શામજી હરખજી	૩૯. દાગોદર બાણજી	"
૪૦. માધવજી ત્રિકમજી	૪૦. બાણશંકર જગજીવન	"
૪૧. જોટમલાલ કાળીદાસ	૪૧. નારણજી આતમરામ	"

૧. ભાઈશંકર ત્રિભુવનદાસ
 ૨. ગંગાદાસ લલુભાઈ
 ૩. છગન દામજી
 ૪. ભીમચંદ ધરમચંદ
 ૫. હરિચંદ હાઉ
 ૬. તલકચંદ ખીમચંદ
 ૭. ગીરધરલાલ જીગલ
 ૮. માવજી પ્રેમજી
 ૯. ઓમદ હાન્નભાઈ
 ૧૦. વનમાળી જ્ઞાભાઈ
 ૧૧. જડુરામ ફરણશંકર
 ૧૨. વિશ્વનાથ રણજીડ
 ૧૩. મમતલાલ જયચંદ
 ૧૪. નારણજી પ્રેમજી
 ૧૫. સિદ્ધનાથ ત્રિભુવન
 ૧૬. નારણજી કુવરાજ
 ૧૭. નારણજીની કુા
 ૧૮. ગંભીર ગુલામચંદ
 ૧૯. રંગીલ હરજીવન
 ૨૦. વનમાળી ઓધવજી
 ૨૧. રણજીડ જ્ઞાભાઈ

૨૧. હરિલાલ ગુલજરામ
 ૨૨. છોટાલાલ ગીલા
 ૨૩. દેવજી રામજી
 ૨૪. ગીરધરલાલ નાથભાઈ
 ૨૫. મમતલાલ બોધા
 ૨૬. ત્રિભોવન જીવન
 ૨૭. ગુજલાલ કાળીદાસ
 ૨૮. વિહલ હરજીવનદાસ
 ૨૯. માણિકલાલ ફરગચંકર
 ૩૦. રામપ્રસાદ ગોવિંદરામ
 ૩૧. વિશ્વનાથ ફલભરામ
 ૩૨. ઝવેર ચતુરજીવ
 ૩૩. ગાંડલાલ ઝુઝા
 ૩૪. પાનાચંદ નયુભાઈ
 ૩૫. નરોત્તમ ચૂલજી
 ૩૬. છોટમલાલ ભવાનીચંકર
 ૩૭. ત્રિભુવનદાસ પીતાંબર
 ૩૮. કરશનજી હરિચંકર
 ૩૯. દામોદર ભાઈચંકર
 ૪૦. અલાણા અહમદ
 ૪૧. શામરાઓ ગોપાળરાઓ

૧
 ૨
 ૩
 ૪
 ૫
 ૬
 ૭
 ૮
 ૯
 ૧૦
 ૧૧
 ૧૨
 ૧૩
 ૧૪
 ૧૫
 ૧૬
 ૧૭
 ૧૮
 ૧૯
 ૨૦
 ૨૧

૨૧. મણિલાલ ઓધવલ
 ૨૧. ન્દેશલાલ યુલાખચંદ
 ૨૧. મોતીલાલ, અમૃતલાલ
 ૨૧. રાધાકૃષ્ણ રામકૃષ્ણ
 ૨૧. નરોત્તમ જમનાદાસ
 ૨૧. બાપાલાલ પુરૂષોત્તમદાસ
 ૨૧. મોહનદાસ ભેચરદાસ
 ૨૧. રણછોડ મંછારામ
 ૨૧. લલિભાઈ બાપુભાઈ
 ૨૧. વજલાલ કોશોરદાસ
 ૨૧. રેખનાથ ગોવિંદરામ
 ૨૧. ધિજભિખણ, અમતલાલ
 ૨૧. મોતીલાલ કાળીદાસ
 ૨૧. લાલચંદ ગોવરધનદાસ
 ૨૧. તુલસીદાસ ખોદા
 ૨૧. પુરૂષોત્તમ નરશી
 ૨૧. લક્ષ્મીરામ ગલા

(વખા.)

૨૧. ૨૧. બલભાઈ, મણિચંકર ૨૦
 ૨૧. શેઠ કરેનુન કુંવરજી. ખી, ૨૦
 સી. ૬. ૧૦

૨૧. લીલાધરદાસ હરખચંદ
 ૨૧. લાલજી કલ્યાણજી દાકતર
 ૨૧. તવાડી આણંદજી ભગેશ્વર
 ૨૧. લક્ષુ વૃજનાથ
 ૨૧. તવાડી. હરિશંકર, કેશવજી
 ૨૧. ત્રિકમરાય ઉદયચંકર
 ૨૧. વૃજદાસ રણછાડદાસ
 ૨૧. બાણજી ગોકુલદાસ અંબવરકુંભા,
 ૨૧. હરજીવનદાસ માધવજી તાં માં
 ૨૧. વણીચંકર મણિચંકર ૨
 ૨૧. માનચંકર છબીલદાસ ૧૧
 ૨૧. કાળીદાસ મેતીચંદ ૧૬
 ૨૧. ચતુર્ભુજ ગૌરીચંકર પોં માં
 ૨૧. હરખજી માવજી ૧૧
 ૨૧. કલ્યાણજી મૂલજી ૧૧
 ૨૧. મગનલાલ જરાચંકર ૧૧
 ૨૧. ગીરેજચંકર વાલજી ૧૧
 ૧૧. ભવાનીચંકર, ગોપાળજી ૧૧
 ૧૧. ખરેસોતમ ગૌરીચંકર ૧૧
 ૨૧. શીવ પ્રસાદ ફુલભજી ૧
 ૨૧. મૂળજી દેવચંકર ૧૧

રા. હરીવલ્લભ ક્રીકાયા	મે. યુનીલાલ રામદાસ
રા. કેશવલાલ સદાશીવરાય	“ રવજી જાદવજી
રા. હરિવલ્લભ પરબૂલાલ	“ મણીશંકર ગોકુળજી
રા. પરમાનંદ માધવદાસ	રા. મણીશંકર દાગદર
રા. મોહનલાલ નાગરદાસ દાણી	ટ્રે. કા. સી. સ્કે. હિમર ગખડભાઈ
રા. માણિકલાલ મગનલાલ	“ છોટાલાલ લાલચંદ્રશાહ
રા. મોતીલાલ	“ નેમીદાસ લક્ષ્મીચંદ
રા. ગોવિંદલાલ બાપુલાલ	“ ઉસમાન બચ્ચલ
રા. ભાઈદાસ ભીખારીદાસ	“ મયાશંકર રામજી
રા. હરીલાલ દોલતરાય	“ ડાહ્યાભાઈ પરભુરામ
રા. ભીખાભાઈ હરીભાઈ	“ કાનજી ગોવંદજી
રા. ચેલાશંકર નરોત્તમ	“ હરિભાઈ મુરભાઈ
રા. મહાદેવ ગંગાશંકર	“ સે. ઈ. ગ્રી. હરજીવન મુંદરજી
રા. દશરથ ભોગીલાલ	“ વૃજલાલ ધનાભાઈ
રા. દામોદરદાસ નવલરામ	“ મોતીભાઈ ભગવાનદાસ
રા. કેશવલાલ ડાહ્યાભાઈ	“ ચામળભાઈ જીવાભાઈ
રા. ઠાકોરદાસ હરેગોવિંદાસ	“ નર્ગીનદાસ, ચામળદાસ
રા. બાખા, બાપુજી	“ રણુજીડદાસ
રા. ગોવિંદલાલ અમરતલાલ	“ કરમચંદ, હીરાચંદ
રા. હરીલાલ મૂળજી	“ મુળજી લાલજી
જી. સ્કે. સ્કે. નારાયણજી પુનસીદાસ	“ અમરતલાલ રૂઘનાથ

" "	શીવભાલ, બદવળ	૧	રા. હીમતલાલ, રવીચંદ	૧
" "	જીવભાઈ બેરેચરદાસ	"	રામોળમી હરિસિંહજી રૂપસિંહજી	૨૫
" "	રણજીડ હરજીવન	"	રામોળમી જોડીભાઈ દેવીસિંહજી	૫
" "	કાળીદાસ પ્રભાશંકર	"	રા. છોટમલાલ ખોડીદાસ	૨
" "	કાળીદાસ, ભગવાનદાસ	"	રા. સંતોકરામ હજારીલાલ	૩
" "	ડાહ્યાભાઈ ઉમિદરામ	"	રા. શામજી ભાઈચંદભાઈ	"
" ૬. ૪.	મોતીભાઈ પુંજીભાઈ	"	રા. મગનલાલ રામજી	"
" "	દેવચંદ, કમચી	"	રા. દેવાશંકર તુલજરામ	"
" "	દેવજી કુંવરજી	"	મ. બમનજી દાજીભાઈ	"
" "	લલુભાઈ ઉમિદરામ	"	રા. નારણજી હેમજી પો. મા.	"
" "	ઉમિયાશંકર ડાહ્યાભાઈ	"	રા. છોટમલાલ કુરબાશંકર	"
" "	હરિશંકર કાનજી	"	રા. નથુ હરખજી	"
" "	લાલજી બાપુજી	"	રા. બદવજી માવજી. તા. મા.	"
" "	કુંબરેદાસ દેવાશંકર	"	રા. સુંદરજી હરિશંકર	"
" "	ધનેશ્વર નીતારામ	"	રા. કુસેદ છગનલાલ	"
" "	રામજી, સુંદરજી	"	પા. ભગવાન કેશવજી	"
" "	લક્ષ્મીશંકર માધવજી મેતા	"	દો. કરશનજી, ભાઈચંદભાઈ	"
રો. જોધી બાઈશંકર રૂપનાથ		"	પા. દામજી મકનદાસ	"
સ્કો. બાબારામજી, દામોદરભાઈ		"	રા. વીમાવનદાસ હરખજી	"
રો. રામચંદ્ર મગનલાલ		"	રા. પ્રભાશંકર પ્રાગજી	"
રો. જેઠાભાઈ અમરતલાલ		"		"

ଐ. ମଗନଲାଳ ରବଞ୍ଚ	୧	ରା. ନରଶିଂହାସ ପରମାର୍ଣ୍ଣାଦାସ	୧
ଢ. ଶୁକା ଗୀତା	"	ରା. କରଶନଲାଳ କ୍ରମସେଧର	"
ରା. ଷଞ୍ଚରଲାଳ ଧାରଣୀ	"	ରା. ଗଞ୍ଜିଲାଳ ଶନ୍ତ୍ୟୁଧରାମ	"
ରା. ଶ୍ରୀକ୍ଷିପାତନ ଅମ୍ବୁରେଭୁବ	"	କ୍ଷେ. ସେତୋକ୍ରାମ ଗାଧବଞ୍ଚ	"
ରା. ନୟରାମ ରେଶୋଞ୍ଜିଞ୍ଚ	"	ରା. ନରୋତ୍ତମଦାସ ହାରକାଦାସ	"
ଢ. ଗୁଣ୍ଡେଶ୍ବର ସେବା	"	ରା. ଆତ୍ମଭାରାମ ନୟରାମ	"
ରା. ରାମେଶ୍ବର ଗୋତୀ	"	ଜେ. ଛଗନଲାଳ ରାମଞ୍ଚ	"
ଜେ. ଶୁକା ଗଢବଞ୍ଚ	"	ରା. ଛଗନଲାଳ ଦ୍ଵାଶକର	"
ଜେ. ପ୍ରମଞ୍ଚ ଅଶାଳ	"	ଶା. ହରେଞ୍ଚବନ ଗଞ୍ଜଞ୍ଚବନଦାସ	"
ଜେ. ଗାଲିକସିଂହ କୀକା	"	ରା. ରାମକୃଷ୍ଣ ମକନଞ୍ଚ	"
ରା. ଶ୍ରୀକ୍ରମଞ୍ଚ ଅମ୍ବୁରେଭୁବ	"	କ୍ଷେ. ନରୋତ୍ତମ ଶ୍ରୀକ୍ରମଞ୍ଚ	"
ଗଞ୍. ଶାସିଲାଳ ରଞ୍ଜିତାନ	"	ରା. ଶ୍ରୀପୁରାଣକର ଗାଲିଶକର	"
ଗଞ୍. ଗାବା ଆଗରମଞ୍ଚାନ	"	ଢ. ଗନ୍ଧାନନ୍ଦ ଗୀରଞ୍ଚସେକର	"
ଗଞ୍. ଆଗରମ ଧୀରେଲାଳ	୫	ବ. ଶ୍ରୀକ୍ଷିପାତନଦାସ. ଞ୍ଚବା	"
ଗଞ୍. ଶିଘ୍ରୀ ଆଗରମ	"	ରା. ଗାଧବଞ୍ଚ ଗୌରଧନଦାସ	"
(ଗୋଧାନ.)		ସୋ. ନରୋତ୍ତମ ହଳୀସିଂହ	"
ରା. ହିମାଳୀ ବାମନରାୟ ଶିବପ୍ରସାଦ	୧୦	ସୋ. କୃଷ୍ଣାର୍ଣ୍ଣାଞ୍ଚ ଗୋପିଞ୍ଚ	"
ଜେ. ଦେବାଶକର ସ୍ଵାଞ୍ଚ	୩	ପା. ଶଶୁ ଗୁଳାମସିଂହ	"
ରା. ଞ୍ଚବସୁଲାଳ ମାର୍ଣ୍ଣାଞ୍ଚବସୁଦାସ	୪	ଜେ. ଗେୟରଲାଳ ହରେଗୋବିନ୍ଦ	"
ରା. ମାର୍ଣ୍ଣାଶକର ଦ୍ଵାଶକର	୧	ବ. ନରୋତ୍ତମ ଗୋଞ୍ଚଲାଳ	"
ରା. ନୂର୍ସିଂହପ୍ରସାଦ ଧରଣୀଧରଦାସ	"	ଶା. ଗାଣ୍ଡା ଉକା	"

શે. બાલકૃષ્ણ હરગોવિંદદાસ
 શે. કરશનલાલ કુવરજી
 પા. ખુબચંદ સોતીચંદ
 શા. સોતીચંદ ગોવિંદજી
 બા. પરસોત્તમ પરંબુદાસ
 વા. સુલતાનખલી સબ્બાહીમ
 રા. જ્યંતીલાલ સેતોકરામ
 ને. સબ્બાહીમ રેસતલા
 મે. સીદીક મામદજી
 રા. હીરાચંદ ગીંગા
 સો. ખોડા કલા
 વો. રજ્જમખલી મહમદખલી
 પા. માવા જીક
 શે. માણિકચંદ બીખા
 આ. યુરગાથકર ગવરીશંકર
 દ. લલુ જીક
 શા. ચંપસી હીરાચંદ
 પા. છગત ભવાન (પડવા)
 (મહુવા.)
 રા. રા. બાઇચંદભાઈ શામજીભાઈ
 રા. શંકરપ્રસાદ બબજી

૧
 ૨
 ૩
 ૪
 ૫
 ૬
 ૭
 ૮
 ૯
 ૧૦
 ૧૧
 ૧૨
 ૧૩
 ૧૪
 ૧૫
 ૧૬
 ૧૭
 ૧૮
 ૧૯
 ૨૦
 ૨૧

રા. માનજી સાલિભાઈ
 રા. પ્રભાથકર નરોત્તમ
 રા. નાનજી મહમદ
 પા. મયુરદાસ માવજી
 શે. તારાચંદ અમીચંદ
 પા. ઓધવજી ડાહ્યા
 ખ. મુંદરજી જીવા
 મે. છગનલાલ બાણશંકર
 દો. ગીરધર કુરજી
 રા. ગવરીશકર લક્ષ્મીરામ
 રા. માણિકલાલ હરીભાઈ
 (રત્નાગીરી.)
 રા. રા. મુંદરરાવ ભારકરરાવ
 રા. ગણુપતરાવ રોવજી
 રા. બાખાજી ઘોડોપત
 રા. બળવંતરાવ કૃષ્ણરાવ
 રા. મોરેશ્વર વિઠાબા
 (કુંભાઈ.)
 રા. જ્ઞાની કાશ્મીરામ રામજી
 રા. કુરેણુશંકર ગૌરીશંકર
 રા. માવજી બાણજી

૨
 ૩
 ૪
 ૫
 ૬
 ૭
 ૮
 ૯
 ૧૦
 ૧૧
 ૧૨
 ૧૩
 ૧૪
 ૧૫
 ૧૬
 ૧૭
 ૧૮
 ૧૯
 ૨૦
 ૨૧

१ पं. मोहनाबाळ दागुबाळ
 २० डाखाबाळ दागुबाळ
 २१ गीरनाथशंकर काशिराम
 २२ प्रेमशंकर शेषशंकर
 २३ जमनादास रेणुछोडास
 २४ गुलामराय मोहनाबाळ
 २५ कानछ गोविंदछ
 २६ त्रिभिवन गगल
 २७ मगनलाळ हरछवनदास
 २८ अमृतलाळ काणीदास
 २९ देवशंकर दामोदर
 ३० मनसुभराम शिवशंकर
 ३१ माणिकलाळ शिवलाळ
 ३२ धनछबाळ हरगोविंददास
 ३३ दोरामछ दादाबाळ
 ३४ करामछ दादाबाळ
 ३५ होरामसछ रंगतमछ
 ३६ मणुशंकर हरिशंकर
 ३७ दयाण लवल
 ३८ त्रिजवलदास मुणव्यं

१ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००

१ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००

રા. કુંવરજી લખમજી
 રા. જીરાઈકર રામજી
 રા. આત્મારામ કલ્યાણજી
 ભા. માધવજી ભાઈકર
 ખો. રતનશી નાનજી
 ખો. દામા માધવજી
 પં. શિવશંકર તુળજરામ
 (હડમતિયા.)
 રા. બાપુરાવ ખાખાજી
 રા. કૃલશંકર પ્રાણીકર
 રા. આનંદરાય ફલેરાય
 રા. ભગવંતરાય માધવરાય
 ઝ. ગીરજાશંકર કુરણીકર
 રા. પરમાણંદ ત્રિકમજી
 રા. મગન નરોત્તમ
 રા. શયજી જગજીવન
 રા. ગીરધર ધનજી
 (તલાળ)
 રા. ગીરજાશંકર અંબાઈકર
 રા. માધવજી રામજી
 પં. ગીરજાશંકર અંબાઈકર

પં. ગોપાળજી કકલ
 રા. રઘુનાથ હીરજી
 વ. દેવજી હીરાચંદ
 વ. નરુરામ લક્ષ્મીરામ
 રા. જગજીવન જીકણી
 રા. હરગોવિંદ રામજી
 વા. ગીરવાણશંકર, વકાભાઈ
 રા. ત્રિભાવન લલુ
 રા. નરોત્તમ ગોરધન
 રા. ગીરજાશંકર હરજીવન
 (વીળપરી.)
 રા. લક્ષ્મીશંકર, અંબાઈકર
 ઝ. ભીખાભાઈ શંકરજી
 રા. મુળજી સુંદરજી
 ખા. લાલજી પીરભાઈ
 (પાલીતાણા.)
 રા. દેવચંદ નયુભાઈ
 રા. ચમનલાલ દલપતરામ
 ભ. અંબાઈકર જોરામ
 ભ. કુંવરજી હરિરામ
 ત્ર. લક્ષ્મીરામ ભગવાનજી

૧ રા. કેશવજી ગીગા
 ૨ રા. કાચીરામ શિવશંકર
 ૩ રા. વલભદાસ કાળીદાસ
 ૪ રા. દારકાદાસ ત્રીકમદાસ
 ૫ રા. ત્રિભીવન નાગજી
 ૬ રા. બેચર નેહા
 ૭ (કુંડલા.)
 ૮ રા. દયાશંકર અમ્બારામ
 ૯ પા. જમનાદાસ ગીરધર
 ૧૦ એ. નાગજી પ્રાગજી
 ૧૧ રા. વલભદાસ નાનજી
 ૧૨ રા. ડાહ્યાલાલ નેશંકર
 ૧૩ (ભુંભડી)
 ૧૪ શં. પરમાણુંદાસ, લલુભાઈ
 ૧૫ ભું. ફલિભજી આણુંદજી
 ૧૬ શં. છગન વણારથા
 ૧૭ રા. ભીમજી મૂલજી
 ૧૮ એ. વનમાળી ત્રેમજી
 ૧૯ રા. ગવરીશંકર મૂલજી
 ૨૦ એ. હંસરાજ ભગવાન
 ૨૧ ભર્ષી. ગવરીશંકર જગન્નાથ

૧ રા. દયે મયાશંકર હરિશંકર
 ૨ રા. વૃજરાયજી ગુલાબરાયજી
 ૩ એ. ખુબભાઈ મલેકભાઈ
 ૪ (હથોલ.)
 ૫ રા. ભાની. હરજીવન રામજી
 ૬ એ. રાજારામ કેશવજી
 ૭ રા. જગજીવન રતત્તરી
 ૮ એ. જીકાશંકર ન્યાનંદ
 ૯ એ. ફલિભજી ગોવિંદજી
 ૧૦ એ. હરિશંકર વશરામ
 ૧૧ (ધાંગળી.)
 ૧૨ ભ. નેશંકર માધવજી
 ૧૩ ભ. કુરણાશંકર રેવાશંકર
 ૧૪ રા. વસંતરાય કાચીદાસ
 ૧૫ એ. પરભુદાસ રામજી
 ૧૬ પં. કેશવ રણછોડ
 ૧૭ સો. હરિ દામા
 ૧૮ પં. વાલજી ગીગા
 ૧૯ (ઉમરાળા.)
 ૨૦ વકીલ ઝોધવજી પુરુષોત્તમ

(આપજ.)
 રા. પ્રતાપરાય કાશીદાસ
 મે. રેવાંશેકર કાશીરામ
 ભ. છુભાઈ મૂળજી
 બ. વીરલ કાનજી
 (ખડસલીયા.)
 મે. ઝોસમાન હાસમ
 (ગણોદ.)
 મે. હીરજી મોનજી

(દીહોર.)
 દ. મયારામ પ્રેમજી
 દ. બાઈશેકર વેલજી
 (ખોપાલા.)
 મે. કુંવરજી ગગજી
 (ગાંગડ.)
 સી. ચાંદબાઈ લાલબાઈ

૧
 " "
 " "
 " "
 ૨
 ૨

સૂચના.

તે મળ્લનોત આ પુસ્તક ગોદાવરી હાય તેમણે નીચે લખેલ
અર્થે ઉદાહરણી રોકડી કીમત મગાવી લેવું. ટપાલ અર્થનો
અરથો આનો દરેક પ્રતે મોકલવો.

ગોષા—મારી પાસેથી.

ભાવનગર—ભાવનગર નીતિઆનુદય સભાના મેમ્બર પાસેથી.

,, હિતોપદેશક રતના, 'તેવો' પાસેથી.

,, જ્ઞાની દુર્લભરામ રામજી પાસેથી. કે. ભાદિવાણી-
ની શેરીમાં.

અમદાવાદ—અમદાવાદ સમાચારના એડિટર જ્ઞાનંકર
ગૌરીશંકર પાસેથી.

,, મુળશંકર નરોત્તમ દવે પાસેથી, મીશન હાઇસ્કૂલમાં.

મુંબઈ—જ્ઞાની કાશીરામ રામજી પાસેથી, કોટ નંબર જ્ઞાની સ્કૂલમાં.

,, નગીનદાસ લાલદાસ મેતા પાસેથી, જ્યુની માળવવાડીમાં.

વળા—રા. છગન હરીચંદ પાસેથી. વળા લાઇબ્રેરીમાં.

ગોષા.

ના. ૧૫-૫-૮૨.

} ભવાનીશંકર વીં નરોત્તમ દ્વિવેદિ.

